

kendt lidelsen og er blevet straffet for sin triumferen i begyndelsen, hvor der i øvrigt i den af Filmmuseet viste kopi bl. a. manglede en scene, hvor han tager et gevær og skyder ud ad vinduet – et udtryk for hans hybris).

Men filmens vekslen mellem held og uheld viser tydeligt, at Pierre (og vi) helt er i tilfældets magt, og at vi blot må tro på et højere forsyn og håbe det bedste. »Lykken er at underkaste sig naturens orden«, som Renoir docterede i »Frokosten i det grønne«.

Venlig hilsen

Frederik G. Jungersen.

PS. Først efter at have skrevet min anmeldelse (Kosmorama 85) af »Skarpt bevogtede tog« fik jeg lejlighed til at gense filmen og opdagede da en væsentlig detalje: Da assistenten skubber Milos ind til modstandspigen Victoria Freie, tager han kasketen af hovedet på Milos. Eftersom den som nævnt i anmeldelsen er et stats- og statussymbol, er det meget typisk for filmens understregning af, at individet og dets modning går forud for indsatsen for fællesskabet. Karakteristisk nok er den respektløse assistent ofte uden kasket.

Det havde også været på sin plads at omtale den hyppige brug af den fejende march, hvis hymneagtige patos understreger det opstyltede ved den nazistiske inspektør. Samme march bruges med stor ironisk effekt under Mi-

los' samleje med Victoria Freie. Erotikken er nødvendig for nationens videreførelse! Scenen toner ud, og der tones op til et stort totalbillede højt oppe over stationen, hvilket udtrykker den befrielse og afklarede indstilling til tilværelsen, Milos nu har erhvervet.

fgj.

MED ELLER UDEN SKÆG

I sin beretning på kredsmøderne i Biografteaterforeningen for Provinsen har formanden, direktør Ernst Klinker, Haslev, benyttet lejligheden til at rette angreb på Filmskolen, tanken om afskaffelse af voksencensur, danske film i TV, »Kosmorama«, Filmmuseet – blandt meget andet. Vi sakser følgende replikskifte fra Sjællands Tidende den 25. april, hvor han i en udtalelse om Filmskolens elever, der kan få 30.000 kr. til rådighed for 10-15 minutters elevfilm, bl. a. sagde:

– Hvad giver De mig? 30.000 kr. til enhver langhåret eller langskægget ung mand eller enhver langhåret og kortskørtet ung kvinde, som slipper ind på skolen. Kan vi ikke få den filmskole nedlagt hurtigst muligt?

I angrebet på fjernsynet og Sølvhøj omtales TV-medarbejdere »langhårede« og »læspende unge mænd«. Sjællands Tidendes interviewer spurgte:

– Har De noget mod langhårede, skæggede og læspende mennesker, direktør Ernst Klinker?

– Ikke spor. Jeg havde såmænd selv skæg for tredive år siden. Det er sådan noget, man siger i farten.

– De tænker ikke på nogen bestemt, når De nævner en »læspende ung fyr fra TV«?

– Der er én derinde. Højt, tørt sommerhår – og så læsper han. Jeg mener bare, det præsenterer sig da ikke særlig godt.

– De betegner filmskolens elever som skæggede og kortskørtede. Har De set eleverne?

– Jeg har været inde på skolen, men set alle eleverne har jeg vel ikke.

– Kender De skolens optagelsesbetingelser?

– Nej.

– De er meget skræppe, kan jeg fortælle Dem.

– Nå, jeg mener også bare, at de penge, vi betaler i billetafgift, burde gå til biograferne som tilskud til moderniseringer o. lign. frem for til en filmskole. Den udklækker jo blot filmfolk til TV, som ikke er med til at betale skolens drift. Jeg nævner også en række instruktører, som laver gode film uden at have gået på filmskole.

– Hvad forstår De ved gode film?

– Det er film, folk vil se. »Min søsters børn«, Morten Korch-filmene f. eks.

– En film som »Gertrud« ville folk jo ikke se, og De nævner dog Dreyer blandt instruktørerne uden uddannelse på filmskole?

– Dreyer lavede tidligere film, som publikum gerne ville se.

– Henning Carlsens »Sult«, der jo ikke gik godt i provinsen, er altså ikke en god film?

– Nej.

Kommentar overflødig. Men »Kosmorama« vil gerne tilføje, at direktør Klinker foruden at være formand for Biografteaterforeningen for Provinsen, også sidder i Biografrådet. Ø. H.

På grund af ombrydningsbesværligheder blev vi desværre nødt til at udskyde film-quiz'en i forrige nummer. Det, vi i nr. 84 troede var et spidsfindigt spørgsmåls voldte ikke mange besværligheder. Selv om vor medarbejder Henning Jørgensen pointerer, at Isadora Duncan nok var uheldig med sit lange halstørklæde, men sandelig ikke døde af det – hun skal have tilbragt sin sidste tid på Hotel Negresco i Nice (sept. 1927) sammen med sin nære veninde Mary Desti – bliver de rigtige svar ikke mindre rigtige af den grund. Mary Desti var tidligere mrs. Sturges, og altså »Preston Sturges' moder. Hun udlånte det famøse halstørklæde. Ved lodtrækning tilfaldt den forsinkede flaske whisky (hvis vi læser rigtigt): Kirsten Repsdorph, Børglum Kollegiet, vær. 715, Risskov pr. Århus. Slut for i år.

NÆSTE ÅR I MARIENBAD?

Børge Trolle

Formelt blev den tjekkoslovakiske filmfestival i Karlovy Vary lukket i år, men det skete for at bane vejen for festivalens genopståen i den form, det oprindeligt havde ved sin åbning i 1946 i Marianske Lazne (Marienbad).

Og tjekkerne vil nu ikke længere finde sig i, at russerne siden 1959 har »stjålet« deres filmfestival hvert andet år.

Der var spænding i luften, da den XVI Internationale Filmfestival åbnedes i Karlovy Vary (Karlsbad) i Tjekkioslovakiet. Først havde man oplevet »oprøret« under den internationale kortfilmfestival i Oberhausen i Forbundsrepublikken, dernæst den dramatiske lukning af den franske filmfestival i Cannes. Og få dage efter den tjekkiske festivals åbning kom efterretningerne om det italienske politis overfald på

filmfestivalen i Pesaro. Rygter om en studentaktion imod den forestående filmfestival i Berlin begyndte også at cirkulere. Skulle 1968 blive filmfestivalernes skæbneår?

Dertil kom så den om ikke spændte, så dog i al fald spændende politiske situation i værtslandet. Ville 1968 også blive et skæbneår for den østlige festival, som åbnedes for 22 år siden i Marianske Lazne?

Svaret blev på en måde ja. For sådan set blev Karlovy Vary festivalen lukket i år. Men den blev ikke lukket ved en aktion udefra, den blev lukket af arrangørerne selv, på en måde, som blev bifaldet af de fleste af deltagerne; den blev lukket for at kunne genopstå i en ny og tidssvarende form.

Man vil »tilbage til Marianske Lazne«. Og man vil ikke længere finde sig i russernes »tyveri« af »den halve festival«.

Det hele begyndte som sagt i Marienbad – ikke i fjor, men for 22 år siden – som et informativt stævne med filmforevisninger, diskussioner og informationer. Det tjekkiske filmstævne, placeret omtrent i hjertet af Europa, skulle være en formidler af kontakt mellem Øst og Vest. Og det var

her, grundlaget for »World Federation of Documentarists« blev lagt i 1947. Reklamehalløj og filmpriser afviste man som en kapitalistisk kræftskade.

Men i 1948 var Jerntæppet gået ned, og kommunisterne overtog de vestlige filmfestivals system med præmier og diplomer. For at overgå den kapitalistiske verden nåede man snart frem til at uddele ca. tre gange så mange præmier som Cannes eller Venezia. Fra 1949 til -54 gik stævnets Grand Prix altid til russerne. Det gjorde de på ny siden 1958, altså med en lille »åndepause« i 1956 og -57.

Men det begyndende »tøbrud« i Tjekkioslovakiet i 1956 havde alligevel gjort russerne urolige. Det var nok bedre at få den flyttet til Sovjetunionen. I 1959 krævede de så filmfestivalen flyttet til Moskva hvert andet år, under henvisning til, at det var Moskva, der havde startet festivalen i januar 1935, da man fejrede sovjetfilmens 15-års jubilæum. Filmfestivalen i 1959 blev da også betegnet som »Den Anden Internationale Filmfestival i Moskva«.

Ved Karlovy Vary festivalens afslutning bebudede tjekkerne

imidlertid et nyt filmstævne til næste år, altså samtidig med at den syvende Moskva-festival skal finde sted. Tjekkerne kræver med andre ord deres festival tilbage helt og holdent og vil ikke dele den med russerne. Men stævnet næste år skal tilrettelægges efter formlen: Retour à Marienbad! For filmfestivals i deres gamle, traditionelle form har nu overlevet sig selv.

Hvad selve den nu afsluttede filmfestival i Karlovy Vary angår, fik den den missskæbne, at den kom til at udspille sig i et tidehverv; den fandt sted midt i en omvæltningsperiode. Og festivalens vicepræsident, A. M. Brousil, måtte i sin afslutningstale konstatere, at –

– ungdommens handlinger i de sidste måneder i flere tilfælde har gjort problemstillingen i de film, der er blevet vist her, forældet. Udviklingen er i mellemtiden sprunget forbi dem. Udtryksmulighederne inden for filmkunsten har ikke kunnet holde trit med virkeligheden.

Dette er en bemærkelsesværdig klar analyse af situationen.

I en kortfattet og summarisk omtale af festivalen vil det derfor være mest formålstjenligt at frem-

hæve et par af stævnets film, som ikke var blevet løbet over ende af udviklingen, men som tværtimod i nogen grad viste sig at have foregrebet den senere udvikling. Det gælder først og fremmest filmbidragene fra Slovakiet og fra Cuba.

Slovakkerne spillede jo på mange måder en førende rolle i den udvikling, som sluttelig førte frem til Novotny-regimets fald. Og mens novotnyisterne i deres sidste, desperate forsvarsforsøg fik indskrænket den tjekiske films kunstneriske frihed – hvad der kom til at afspejle sig i festivalens tjekiske film – så nåede deres magt ikke ud til det lille slovakiske studio uden for Bratislava. Og derfor kunne Slovakiet præsentere Stefan Uhers fjerde og nyeste film »Tri dcery« (»Tre døtre«) på festivalen.

Ledetråden i Uhers film er en slovakisk vise om en fader, som efter tur søger hjælp hos sine tre døtre, men først finder det hos den yngste. Over denne vise har Uher skabt et realistisk drama, som udspringer sig i Slovakiet ca. 1950–51, altså i Stalinismens blomstringsperiode. Faderen er en kulak, som er blevet fordrevet fra sin jord i Böhmen-Mähren, den yngste datter, som han kommer til efter at være blevet afvist af de to ældste, er medlem af en lille nonneorden, som har til huse i et forhenværende storgods, som nu er omdannet til statsbrug. Nonneordenens strenge priorinde holder sammen på sin lille flok ved at lade dem indgå som et arbejds-kollektiv på statsgodset.

Der hersker et mærkeligt spændingsforhold, men også et afhængighedsforhold, mellem statsgodsets kommunistiske ledelse og priorinden. Kommunisterne vil »omskele« nonnerne, men må samtidigt erkende, at de er den mest effektive og pålidelige arbejdsstyrke på godset. Desuden er begge parter forenet i deres absolutte lydheds- og underkastelseskrav.

Datteren skjuler faderen på godset, en mandlig arbejder opdager det, men røber det foreløbig ikke. Ved et påfølgende høstbal byder han hende imidlertid op til dans, og af angst for, at han skal røbe sin viden, dersom hun afslår, indvilliger hun. Dermed har hun imidlertid stillet sig uden for nonneordenen, og da faderen derefter opdages, bliver begge de to udstødte fordrevet i samdrægtig enighed af de to tilsyneladende modsatte ideologier: stalinismen og katolicismen. De står sammen i kravet om forstødelsen af de to, som har forbrudt sig mod deres om absolut underkastelse. At motivet bag det lille drama er en barmhjertighedsgerning spiller ingen rolle for nogen af dem.

Uhers film er altså blevet til en skildring af det enkelte menneskes fortvivlede kamp mod ideologiernes tyranni, i sit essentielle indhold er den nærmest en allegorisk skildring af individets trælse vandring igennem stalinismens ørkenland, ja, måske igennem alle ideologiers ørken.

Også Cuba er et land, som mere eller mindre har måttet finde sin egen vej til socialismen, og det afspejler sig i Tomas Gutiérrez Aleas film »Memorias del subdesarrollo« (»Erindringer fra en tilbagebleven«). Den understreger klart, at Cuba må erkende sin befolknings tilbagestående og deres vedhængen ved gamle fordomme, samt at en udenforståendes »sympatiske« holdning ikke er tilstrækkelig til at nå til en virkelig forståelse af landets problemer.

Hovedpersonen Sergio er en tilbagebleven bourgeois, hans forældre og hans kone er emigreret til USA. Han tror i første omgang at have opdaget nye, sympatiske træk ved det nye regime, men da han forelsker sig i en »pige af folket«, ender det i en tragikomisk farce, han beskyldes for at have forført pigen, og familien vil tvinge ham til giftermål. Ved en retssag frikendes han ganske vist, men han har måttet erkende, at han foreløbig kun har været en udenforstående betragter, og at han må langt dybere ned i problemerne, hvis han skal gøre sig håb om at forstå udviklingen.

Såvel den slovakiske som den cubanske film griber altså direkte ind i den øjeblikkelige og aktuelle situation, i national målestok – og betydeligt videre.

Som et levn fra Marianske Lazne-periodens frie diskussioner har Karlovy Vary stadigvæk sit »Frie Forum«, som finder sted de tre sidste dage. De oprindelige dialoger var dog for længe blevet afløst af en serie monologer, i de senere år ganske vist en række noget afvigende monologer, men altså fortsat monologer. I år var dialogen og diskussionen for første gang for alvor vendt tilbage, og det kom til et par ganske voldsomme sammenstød mellem deltagerne, så voldsomt som det nu kan lade sig gøre, når diskussionen er afhængig af et firsproget oversættelsesapparat (via transi-stormodtagere).

Tjekkerne havde denne gang sat problemet om »Den kunstneriske udtryksfrihed« op som tema, og indledningsvis forfægtede tjekkerne konsekvent denne frihed. Russerne kom med et forholdsvis skarpt modindlæg, men blev derefter mødt med citater af bl. a. Marx og Lenin, og over for dette magtfulde våben har de åbenbart erkendt deres magtesløshed, for efter deres første principklæring optrådte de bemærkelsesværdigt spagfærdige og overlod det til østtyskerne at stille argumenter på benene imod de tjekiske frihedskrav. Det blev naturligvis kun til en serie dogmatiske påstande, men

tyskerne fik her på ny en lejlighed til at demonstrere deres upåvirkelighed af argumenter. Ungarnerne bakkede derimod overraskende kraftigt tjekkerne op i deres krav, ja, de var lige ved at overgå dem, mens polakkerne derimod overhovedet ikke blandede sig i diskussionen. Ved den sluttelige afstemning om den resolution, der krævede den ubetingede kunstneriske frihed, undlod russerne at stemme, mens kun østtyskerne en bloc stemte imod med støtte fra enkelte andre i spredt orden. De fleste bulgarere stemte således for det tjekiske resolutionsforslag, det samme gjorde rumænerne.

Hermed var »Ånden fra Marianske Lazne« vendt tilbage. Mens den tjekiske festival hvad filmene angår, kun i et par tilfælde viste sig at være på højde med den aktuelle situation, så var diskussionerne på »Det Frie Forum« tydeligvis en foregribelse af den kommende udvikling af det tjekkoslovakiske filmstævne.

At forlægge næste års tjekkoslovakiske filmstævne til Marianske Lazne ville være en symbolsk gestus af stor styrke. Af praktiske grunde lader det sig dog næppe gøre, og en ny festivalbiograf med tilhørende hotel er allerede under bygning i Karlovy Vary. Man har næppe råd til at lade være med at udnytte en sådan investering.

Men det motto, hvorunder festivaldeltagerne i år skiltes, kom alligevel til at lyde: – Næste år i Marienbad!

Fra Stefan Uhers fjerde film: »Tre døtre« (Slovakiet).